

MOŽNOSTI A MEZE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

**Teorie hospodářské
politiky
Prezentace č. 5**

Obsah prezentace

1. Možnosti HP v despotické, anarchické a demokratické společnosti
2. Omezení hospodářské politiky
3. Čas a časová zpoždění
4. Časové souvislosti hospodářského a politického cyklu
5. Nevyužití politického kapitálu
6. Vztah politiků k ekonomické teorii a praxi
7. Zájmy a schopnosti politiků a byrokracie

Možnosti hospodářské politiky

- Možnosti hospodářské politiky jsou determinovány existujícím společenským uspořádáním.
- Společnost může být organizována jako:
 - despotická,
 - anarchická,
 - demokratická
- Pro posouzení možností se běžně používá hodnocení ve třech rovinách:
 - maximální využití možností (teoretických - T_{MAX} , praktických - P_{MAX}),
 - průměrné (střední) využití možností (teoretických - T_{STR} , praktických - P_{STR}),
 - minimální využití možností (teoretických - T_{MIN} , praktických - P_{MIN}).

Možnosti hospodářské politiky

Míra možnosti	Možnosti hospodářské politiky	
	teoretické	praktické
maximální	T_{\max}	P_{\max}
střední	$T_{\text{stř}}$	$P_{\text{stř}}$
minimální	T_{\min}	P_{\min}

Skutečné možnosti HP lze charakterizovat *průnikem* možností teoretické a praktické HP v jednotlivých společenských formacích.

Despotická společnost - diktatura

Možnosti hospodářské politiky v despotické společnosti

teoretické		T_{\min}
praktické	celospolečenská úroveň	P_{\max}
	individuální úroveň	P_{\min}

Skutečné možnosti HP v despotické společnosti

celospolečenská úroveň	$T_{\min} \cap P_{\max}$
individuální úroveň	$T_{\min} \cap P_{\min}$

Anarchická společnost - anarchie

Možnosti hospodářské politiky v anarchické společnosti

teoretické		T_{\max}
praktické	celospolečenská úroveň	P_{\min}
	individuální úroveň	P_{\max}

Skutečné možnosti HP v anarchické společnosti

celospolečenská úroveň	$T_{\max} \cap P_{\min}$
individuální úroveň	$T_{\max} \cap P_{\max}$

Možnosti hospodářské politiky v demokratické společnosti

teoretické		$T_{stř}$
praktické	celospolečenská úroveň	$P_{stř}$
	individuální úroveň	$P_{stř}$

Skutečné možnosti HP v demokratické společnosti

celospolečenská úroveň	$T_{stř} \cap P_{stř}$
individuální úroveň	$T_{stř} \cap P_{stř}$

- čas (časová zpoždění a vzájemné souvislosti hospodářského a politického cyklu z hlediska časového),
- selhání vlády,
- formování očekávání,
- korupce.

- odpovídají fázím rozhodovacího procesu:

analýza ↔ zpoždění poznávací,

plánování ↔ plánovací zpoždění,

rozhodnutí ↔ zpoždění administrativní,

zavedení ↔ zpoždění realizační,

působení ↔ zpoždění účinnostní.

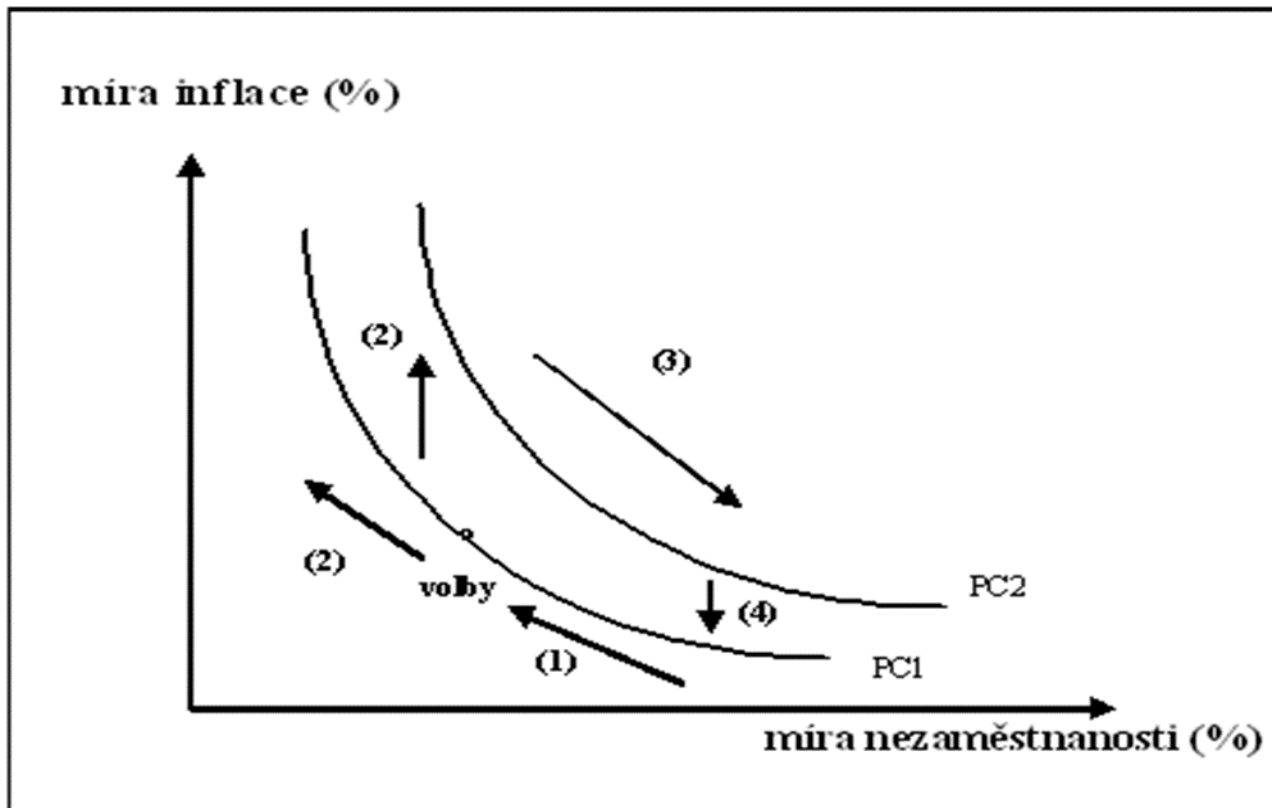
- nesoulad politického a ekonomického cyklu (PEC) vede ve svém důsledku k selhání efektivnosti hospodářské politiky
- Vazba mezi hospodářským a politickým cyklem je diskutována na čtyřech modelech, které jsou založeny na trade-off vztahu mezi inflací a nezaměstnaností (Phillipsova křivka)
- Jedná se o :
 - Nordhausův model,
 - Racionální oportunistický model,
 - Hibbsův ideologický model
 - Racionální ideologický model.

Časové souvislosti hospodářského a politického cyklu

- V modelech vystupují oportunistické a ideologické strany racionální a neracionální voliči.
- Oportunistické strany se snaží zapůsobit na všechny voliče bez ohledu na jejich politické názory.
- Ideologické strany se nezaměřují na všechny voliče, ale pouze na ty, kteří mají politickou orientaci v souladu s danou stranickou ideologií.
- Racionální voliči jsou takoví, kteří při svém rozhodování zvažují veškeré dostupné informace a hodnotí nejenom minulé, ale i očekávané budoucí chování strany. Proto utvářejí svá očekávání racionálně.
- Neracionální voliči jsou všichni ostatní.

- *oportunistické strany, neracionální voliči*
- Model je založen na těchto předpokladech:
 - ekonomika je popsána Phillipsovou křivkou,
 - inflační očekávání jsou přizpůsobivá (adaptivní),
 - inflace je přímo kontrolována politiky,
 - politici jsou oportunističtí,
 - voliči jsou neracionální,
 - termín voleb je předem určen.

Nordhausův model

Nordhausův model - legenda

- volby ... termín voleb,
- PC1, PC2 ... Phillipsovy křivky v období 1, 2,
- (1)... důsledky předvolební expanze, která snižuje nezaměstnanost a zvyšuje inflaci,
- (2) ... povolební inflační růst a přechod na PC2 ,
- (3) ... restriktivní politika pro potlačení inflace, následně provázená růstem nezaměstnanosti,
- (4) ... přechod na PC1 a počátek další předvolební expanze

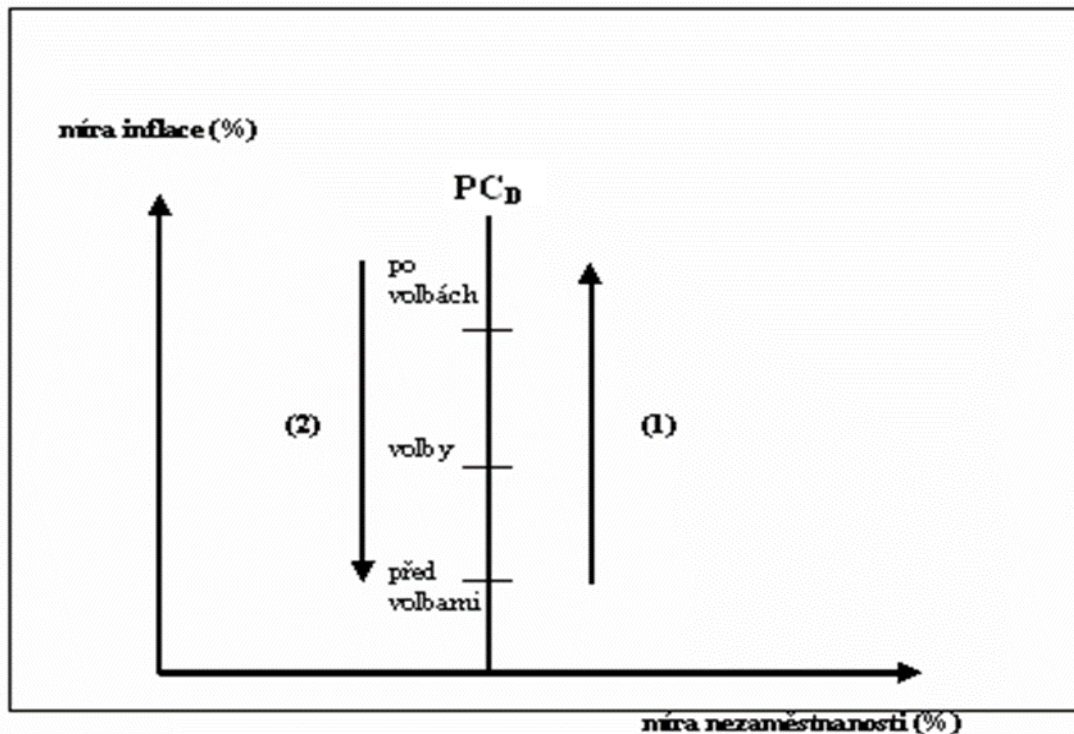
- Každá vláda provádí stejnou politiku. Ke konci volebního období hospodářskou expanzí podporuje ekonomický růst – tím dochází ke snižování nezaměstnanosti, avšak také k růstu inflace. Inflaci vláda musí po volbách následnou restrikcí začít snižovat.

Racionální oportunistický model

- *oportunistické strany, racionální voliči*
- Model je založen na těchto předpokladech:
 - ekonomika je popsána Phillipsovou křivkou,
 - inflační očekávání jsou racionální,
 - inflace je přímo kontrolována politiky,
 - politici jsou oportunističtí,
 - voliči jsou racionální,
 - termín voleb je předem určen.

Racionální oportunistický model

Racionální oportunistický model - legenda

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- PC_D .. dlouhodobá Phillipsova křivka,
- (1) ...rostoucí inflace v důsledku předvolební expanzivní politiky,
- (2) ... klesající inflace v důsledku povolební restrikce.

Racionální oportunistický model - závěry

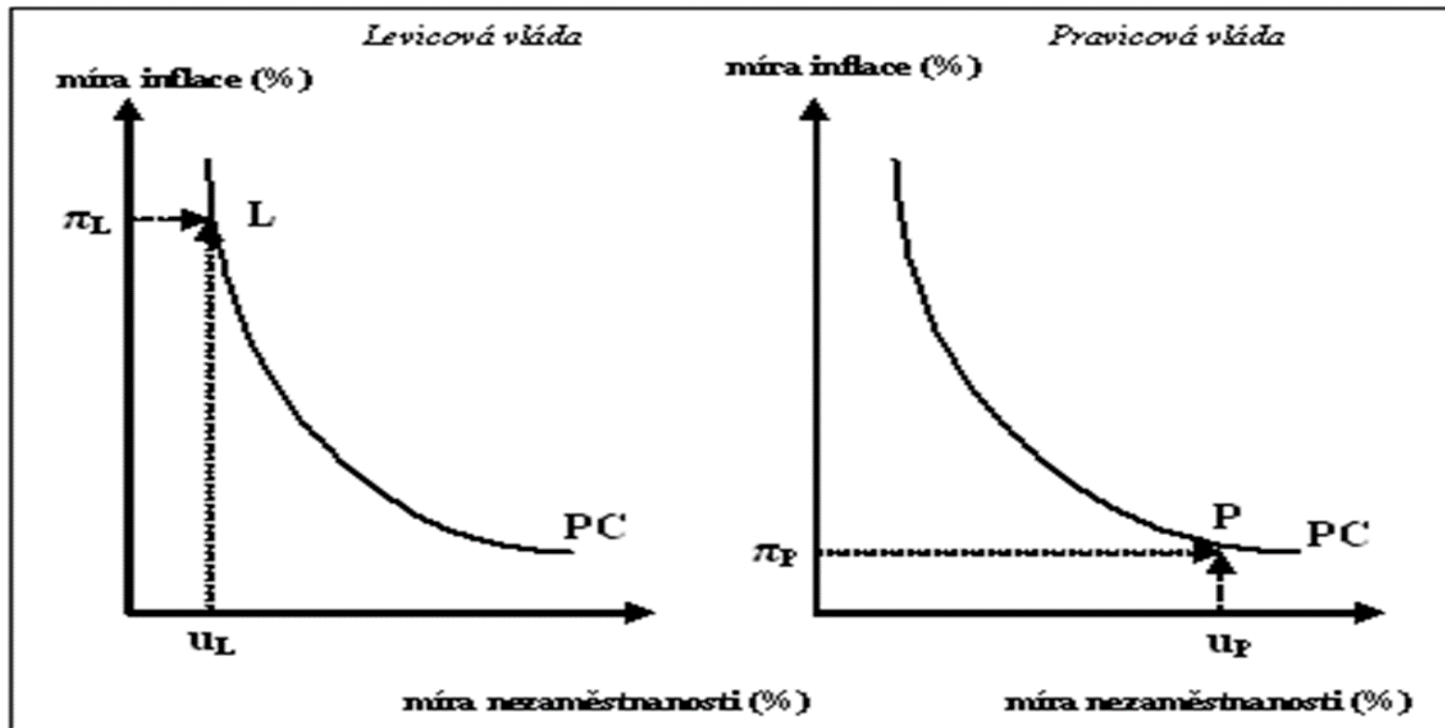
- V případě racionálně se chovajících voličů, nemůže vláda předvolební expanzí pozitivně ovlivnit ekonomický růst a nezaměstnanost, pouze dojde k růstu inflace. Po volbách nebude protiinflační restrikce spojená s následným růstem nezaměstnanosti (poklesem výstupu).
 - Jestliže existuje asymetrie v informacích mezi politiky a voliči (voliči mají méně informací nebo je mají zkreslené), politici mohou i v tomto modelu ovlivňovat reálné veličiny (stejně jako v případě nepružných mezd a cen).
 - Potom tento model přechází v model Nordhausův.
-

Hibbsův ideologický model

- *ideologické strany, neracionální voliči*
- Model je založen na těchto předpokladech:
 - Ekonomika je popsána Phillipsovou křivkou,
 - inflační očekávání jsou přizpůsobivá,
 - inflace je přímo kontrolována politiky,
 - politici jsou ideologičtí (různé strany upřednostňují různé cíle),
 - voliči si uvědomují ideologické rozdíly stran a volí tu, která jim nabízí přitažlivější politiku,
 - termín voleb je předem určen

Hibbsův ideologický model

Hibbsův ideologický model - legenda

- π_L ... míra inflace dle levicového programu,
- π_P ... míra inflace dle pravicového programu,
- u_L ... míra nezaměstnanosti dle levicového programu,
- u_P ... míra nezaměstnanosti dle pravicového programu,
- L ... cílový stav ekonomiky levicové vlády,
- P ... cílový stav ekonomiky pravicové vlády.

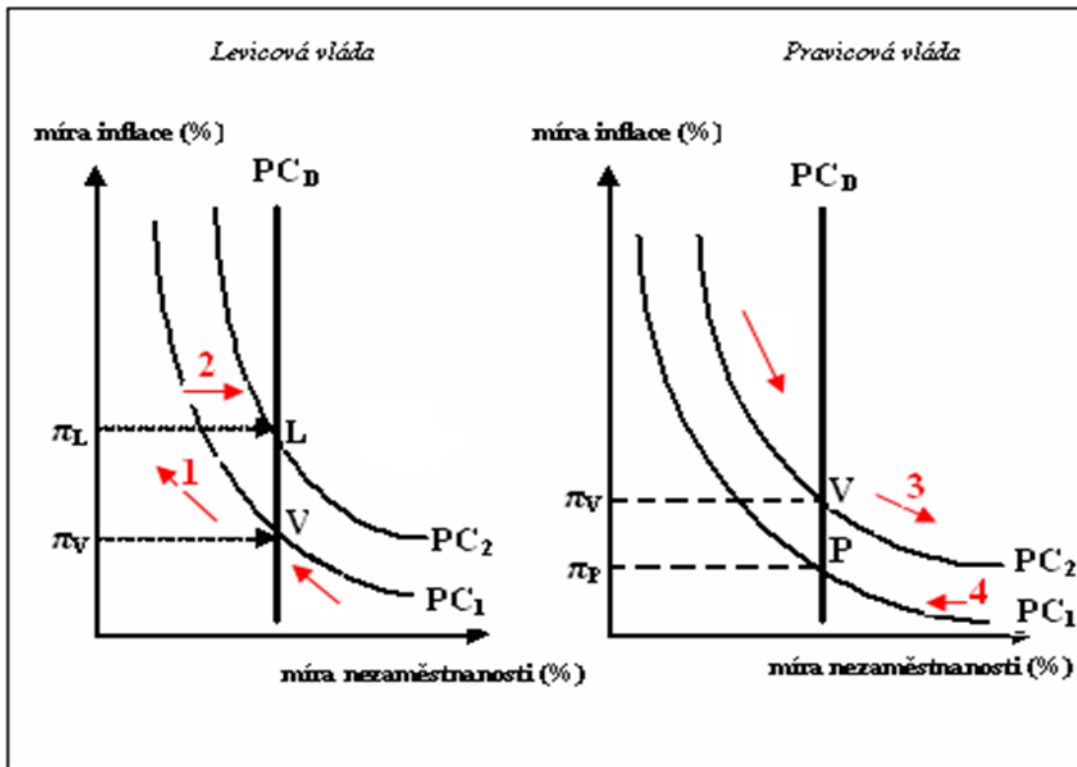
- Popisujeme-li ekonomiku Phillipsovou křivkou, potom si každá vláda zvolí na ní bod (cíl), který je preferován na základě jejího programu. Strany pravicové bod (P) s nízkou inflací a relativně vysokou nezaměstnaností a strany levicové bod (L) s nízkou nezaměstnaností a relativně vysokou inflací.
- Ideologické strany tak neprovádějí účelovou, oportunistickou politiku ale snaží se dlouhodobě dosahovat cílového stavu (L, P). Střídání levicových a pravicových vlád pak způsobuje posuny po Phillipsově křivce.

Racionální ideologický model

- *ideologické strany, racionální voliči*
- Model je založen na těchto předpokladech:
 - ekonomika je popsána Phillipsovou křivkou,
 - inflační očekávání jsou racionální,
 - inflace je přímo kontrolována politiky,
 - strany jsou ideologické,
 - voliči jsou racionální, uvědomují si rozdíly mezi stranami a volí tu, která jim nabízí jimi preferovanou politiku,
 - termín voleb je předem určen.

Racionální ideologický model

Racionální ideologický model - legenda

- V ... volby,
 - PC_1, PC_2 ... krátkodobé Phillipsovy křivky při očekávané inflaci,
 - PC_D ... dlouhodobá Phillipsova křivka,
 - π_P ... míra inflace dle pravicového programu,
 - π_L ... míra inflace dle levicového programu,
 - π_V ... míra inflace při volbách,
 - 1 ... hospodářská politika levice před volbami,
 - 2 ... přirozené přizpůsobení,
 - 3 ... hospodářská politika pravice před volbami,
 - 4 ... přirozené přizpůsobení.
-

- K výkyvům reálných veličin dochází jen krátkodobě (voliči jsou racionální), a to pouze na začátku 1. volebního období. V dalších obdobích právě racionální uvažování voličů tomu zabrání. Levicová politika směřující ke snížení nezaměstnanosti vede pouze k akceleraci inflace, naopak pravicová politika k jejímu snížení.

Vládní selhání - nevyužití politického kapitálu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Politický kapitál - možnost nově zvolené vlády provádět nepopulární opatření bez větších politických následků a sociálních pnutí, protože od ní nejsou požadovány měřitelné ekonomické výsledky.
- Výrazný politický kapitál mají také vlády v zemích, ve kterých dochází ke změnám politického režimu či vlády.
- Nevyužití politického kapitálu je považováno za vládní selhání.

- převaha teoretického přístupu politiků k hospodářské politice - pozitivní efekt na vytvoření ekonomického řádu, ale může vést k nesprávně prováděné hospodářské politice.
- převažuje-li pragmatismus v hospodářské politice, dochází k obtížnému vytváření institucionálního rámce a významnému ovlivňování politiků zájmovými skupinami.

- *Politikové* – maximalizace užitku – chtějí být znovu zvoleni
- *Byrokracie* – maximalizace užitku – maximum výhod (moc, postavení, příjmy)
- *rent seeking behaviour (rozdílné cíle)*

Děkuji za pozornost a přeji hezký den